

● ● ● YAZARLAR

Cem Erciyes

cemerciyes@hotmail.com

Birlikte nasıl yaşarız? Dinleyerek

‘Birlikte Nasıl Yaşarız’ temalı bu yılki Venedik Mimarlık Bienali’ndeki dikkat çeken işlerden biri ‘Dinleyici’ adlı heykel. Bienal’de Türkiye kökenli kurum ve sanatçılar da yer alıyor.

31 Mayıs Pazartesi 2021 Saat: 00:02

Festivaller ve bienaller için zor zamanlar bitmedi. Pek çoğu gerçekleşmiyor. 2000’lerle birlikte festivaller, fuar ve bienaller uluslararası sanat ortamının belirleyicisiydi. Şimdi seyahat edilememesi ve insanların kalabalıklardan çekinmesi iki yıllık bir duraklama yarattı. Kitap fuarlarının sonbaharda tekrar, çekingen de olsa kapılarını açması bekleniyor. Eğer dünyada ve Türkiye’de salgın gerçekten hafifler, yeni bir dalga bizi evlerimize hapsedmezse... Dünya çağdaş sanatının göz bebeği Venedik Sanat Bienali ise bu yıl yapılamadı ve 2022’ye ertelendi. 1895 yılından bu yana düzenlenen etkinlik daha önce sadece İkinci Dünya Savaşı sırasında durmuş, 1942’den 1948’e kadar yapılamamıştı. Seneye Türkiye’nin de Füsün Onur’un işleriyle katılacağı Bienal’in eski neşesini tekrar bulacağımızı umuyoruz.

Ama sanmayın ki bu yıl Bienal alanı boş. Geçen sene yapılacağı duyurulan ama İtalya’da işler iyice kötüye gidince ertelenen 17. Mimarlık Bienali bu yıl gerçekleşiyor. 22 Mayıs’ta kapılarını açan Mimarlık Bienali’nin küratörü Hashim Sarkis, teması ise günümüze dair çok yerinde bir soru: ‘Birlikte Nasıl Yaşarız?’

Dünya mimarlık ve tasarım çevrelerini kendine çeken bu önemli etkinlik belki biraz daha تنها ama salgın önlemlerine özen göstererek açıldı. Türkiye de bu yıl yaratıcı bireyleri ve bu alana emek veren kurumlarıyla Bienal’de kendini gösteriyor. Küratör Hashim Sarkis’in davet ettiği 114 katılımcıdan dördü bizim için tanıdık isimler. Han Tümertekin, Pınar Yoldaş, Refik Anadol ve Gökhan Hotamışlıgil birer sergi ile bu devasa etkinlikte yer alıyorlar. Bu yıl Türkiye’den giden gazeteci ve sanat yazarı olmadığı için neler sergilediklerini okuyup öğrenme fırsatımız olmadı...

Ama iki önemli işi önceki hafta düzenledikleri online toplantılar sayesinde görme olanağı bulduk. Bunlardan birincisi her yıl merakla takip ettiğimiz Türkiye Pavyonu’yla ilgiliydi. Koordinasyonunu İKSV’nin yaptığı Türkiye Pavyonu’nda bu yıl Neyran Turan’ın küratörlüğünde ‘Ölçü Olarak Mimarlık’ adlı sergi açıldı. Neyran Turan dünyanın yaşadığı iklim krizine mimarlığın penceresinden bakıyor. Dört dioramadan, yani üç boyutlu tablolardan oluşan sergi madenlere, taş ocaklarına, yer küreye verilen zarara ve dünyanın hayali ya da gerçek sakinlerine bakan geleceğe dair bir anlatı. Küratör Neyran Turan’ın ‘kısaca’ “mimarlık için başka türlü bir içe bakış önerisi dolayısıyla başka bir angajman kışkırtmayı arzuluyor” [diye açıkladığı](#) sergiyi sanal turla gezmek mümkün.

Kısa ama etkileyici bir başka Zoom toplantısını ise Vuslat Foundation düzenledi. Vuslat Doğan Sabancı açılıştan önce gönderdiği davette vakfın kuruluş amacını şöyle özetliyordu: “Yayıncı geçmişimde, yıllarca ifade sahneleri kurmak, bu sahneleri genişletmek ve çoğaltmak için çalıştım. Yolculuğumun bu safhasında ise dinlemenin, özellikle de ‘cankulağıyla’ dinlemenin, dünya sorunlarının çözümünde dönüştürücü bir gücü olduğunu keşfettim. Bu nedenle, iki vakıf kurdum. Dünyada [Vuslat Foundation](#), Türkiye’de ise V Vakfı’yla birlikte, üç boyutlu dinlemenin; yani kendimizi, birbirimizi ve doğayı cankulağıyla dinlemenin ilişkilerimizin vazgeçilmez parçası olması için çalışacağım.”

Vakıf Venedik Bienali’ne proje ortağı olarak katılıyor. Aynı zamanda kendi açılış projesi olan etkileyici bir sanat eserini bienal alanında sergiliyor. ‘Dinleyici/The Listener’ adlı heykel, tanınmış İtalyan sanatçı Giuseppe Penone’nin imzasını taşıyor ve gerçekten de güçlü bir iş olarak dikkat çekiyor. [Canlı yayımla izlediğimiz](#) açılışta Vuslat Doğan Sabancı sorunlara kalıcı çözümler bulmak için birbirimizi dinlemenin önemine vurgu yaparken “İnsanları sadece birbirimizi değil kendi kendimizi ve doğayı da dinlemeye çağırıyoruz. Ancak kendinize ve doğaya karşı iyi bir dinleyici olursanız başkalarını da iyi dinleyebilirsiniz” dedi. Venedik güneşi altında, Penone’nin gerçek boyutlarda, üstünde sabırlı ve güngörmüş bir taşın ağırlığıyla Venedik’in sularına kök salan bilge ağacı bu davetin simgesine dönüşüyor. Yaşlı ağaç tüm dinginliğiyle suyun içinde duruyor. Dünyayı sırtlamış Atlas gibi hem insanlığın yükünü taşıyor, hem de sanki dünyayı esirgeyip dalları arasında bizlerden koruyor... Bu merak uyandırıcı ve şiirsel eser, özellikle Venedik atmosferinde görsel olarak daha da güçlü bir etki bırakıyor bakanlarda.

Teması ‘Birlikte Nasıl Yaşarız?’ olan bir bienale ‘Dinleyici’ adını taşıyan bu heykelden daha iyi bir katkı olamazdı gibi geliyor insana. Nitekim, açılışta söz alan Bienal yöneticileri de buna işaret ettiler. Venedik’teki tüm bienallerden sorumlu olan Başkan Roberto Cicutto “Vuslat Vakfı bizim için çok önemli. Bu iş çağdaş sanat ve mimariyi birleştiriyor” derken Bienal Küratörü Hashim Sarkis konuşmasına “Vuslat Vakfı olmasa bu bienali yapmak mümkün olmazdı” diye başladı... Vakıf ekibiyle yaptıkları toplantıların Bienal’e düşünsel katkısını da vurgulayan Sarkis, ‘Dinleyici’ adlı işin bulunduğu mekâna çok uyduğunu her şeyi birleştiren bir etkisi olduğunu anlattı.

Hakikaten ‘Dinleyici’ Arsenale’nin en etkileyici noktalarından birinde, tarihi tersane gözlerinin hemen önünde yer alıyor. Bienal’in simge işlerinden birine dönüştüğünü tahmin etmek güç değil. En önemlisi ise Türkiye kaynaklı bir kuruluşun dünyaya açılmak için Venedik Mimarlık Bienali’ni seçmesi ve uluslararası çapta bir sanat etkinliği için kaynak ve çaba harcayacak vizyona sahip olması... Bunun örnek alınacak bir tavır olarak altının çizilmesi gerektiğini düşünüyorum.